

16593

No. 3

No. 3

BIBLIOTECA POLITICĂ

MEDIAȚIUNEA

IN

RECTIFICAREA GRANITEI DOBROGEI

DE

EM. CULOGLU

PREȚUL 60 BANI

EDITURA „FLACĂRA”

BIBLIOTECA POLITICĂ No. 3

MEDIAȚIUNEA

IN

RECTIFICAREA GRANITEI DOBROGEI

DE

EM. CULOGLU

CONFERINȚĂ ȚINUTĂ LA CERCUL DE STUDII
AL PARTIDULUI NAȚIONAL-LIBERAL, IN ZIUA DE 22 FEBRUARIE

BUCUREȘTI

EDITURA INSTITUT. DE ARTE GRAFICE „FLACĂRA“

No. 40, STRADA CÂMPINEANU, No. 40

1913

MEDIAȚIUNEA

ÎN

RECTIFICAREA GRANITEI DOBROGEI

Cercul nostru, a cărui inițiativă și funcționare se datoresc d-lui Vintilă Brătianu, urmărește scopul de a studia cestiunile cari vin la ordinea zilei și interesează țara, în mod documentat, pentruca să lase fiecăruia posibilitatea d'ași face o convingere a sa proprie.

Preocuparea meșteșugirilor politicei de partid sunt date d'o parte. Convingerile conferențiarului sunt libere.

Prin acest sistem, credem noi, aceștia cari luăm curajul a ne prezinta înaintea d-stră, că îndeplnim lozinca ce ne-a fost dată de șeful nostru d-l I. Brătianu și pe care a formulat-o în trei cuvinte: „deșteptarea conștiinței naționale“.

Cum nu mă pot opri la fiecare moment pentru a cita autorul din care am

luat părerea și chiar cuvintele pe care le veți auzi și, cum doresc să las fiecăruia posibilitatea de a le controla, vă voi spune acum la început că am consultat în special următoarele lucrări:

1° Cursul de drept internațional public al profesorilor universității din Bordeaux, Frantz Despagnet și de Boek.

Cartea d-lui conte de Langlemont: „L'Europe et la Politique Orientale“; cartea d-lui René Pinon: „L'Europe et l'empire Ottoman“; documentele conferințelor dela Haga; manualul istoric de politica străină, al d-lui Emil Bourgeois, profesor de istorie diplomatică la Sorbona; memoriile Principelui Bismarck și bine înțeles un număr oarecare de ziare românești și străine.

*

Mediațiunea Puterilor în diferendul nostru cu Bulgaria a adus în convorbiri și în presă un număr de cuvinte al căror înțeles trebuie să fie precizat și bine precizat pentru a evita confuziuni regretabile, ce de multe ori s'au ivit nu numai la noi dar și în străinătate. Aceste cu-

vinte sunt bune oficii (bons offices) mediațiune, intervențiune, arbitragiu.

Bunele oficii se pot defini astfel: acțiunea amicală a unei terțe puteri, care se sforțează de a apropia Statele cari sunt în conflict și a le aduce la o înțelegere, facilitând negocierile dintre ele.

Bunele oficii n'au ca urmare pentru Statul care le primește obligațiunea juridică de a se conforma sfaturilor cei dă un alt Stat; odată însă primite, ele impun o datorie morală de a le urma când sunt raționale.

Un exemplu de bune oficii găsesc în cursul de drept internațional public deja citat:

După cererea Societății amicilor Păcii din Londra, reprezentantul Angliei la congresul dela Paris din anul 1856, lordul Clarendon, făcu să se admită de Puteri protocolul 23 semnat la 16 Aprilie, acel an, consistând în următoarea dorință (voeu):

„Ca Statele între cari s'ar ivi grave dis-sentimente, înainte de a recurge la arme, să facă apel, pe atât cât vor comporta

circumstanțele, la bunele oficii ale unei Puteri amice“.

Patruzeci de State au aderat la această dorință.

Efectul ei n'a fost tocmai platonice, pentru că deși acceptarea bunelor oficii a fost subordonată examinării circumstanțelor, ceea ce lasă fiecărui Stat libertatea de a le înlătura, dacă crede că poate avea inconveniente periculoase pentru el, cu toate acestea influența morală a acestei dorințe este considerabilă, întrucât arată intențiunea în general sinceră a popoarelor civilizate de a încerca toate mijloacele amicale înainte de a ajunge la război.

Autorul nostru ne spune că protocolul din 16 Aprilie 1856 a fost invocat cu succes la conferința din Londra din 1867 în conflictul dintre Franța și Prusia, relativ la Luxemburg.

Acest conflict foarte curios, a fost aplănat în urma bunelor oficii ale Angliei, prin conferința dela Londra din 1867. Franța dorea să-și anexeze acest ducat, care se afla într'o uniune personală cu Olanda, care făcea parte în acelaș timp

din uniunea vamală germană și în a cărei capitală Prusia avea dreptul a ține o garnizoană militară. Regatul Prusiei avea aerul de a susține pretențiunile Franței, dar Confederațiunea germană se opunea. În fine conferința dela Londra a menținut uniunea personală cu Olanda și Statele cari au luat parte la acea conferință au garantat neutralitatea acestui duc.

Prusia refuză însă bunele oficii în 1866 înaintea războiului cu Austria, Franța a refuzat deasemenea bunele oficii ale Angliei înaintea războiului cu Germania; iar când în 1877 Turcia a invocat bunele oficii ale Marilor Puteri, stipulate în favoarea ei de art. 8 al tratatului dela Paris, n'a putut obține nimic: toate Statele s'au declarat neutre. Acest articol este foarte clar formulat: dacă s'ar ivi între Sublima Poartă și una sau mai multe Puteri semnatare un disentiament care să amenințe menținerea relațiilor lor, Sublima Poartă și fiecare din Puteri, înainte de a recurge la întrebuintarea forței, vor pune pe celelalte Puteri

contractante în măsură de a preveni această extremitate prin acțiunea lor mediatoare.

*

Doctrina recunoaște că bunele oficii și mediațiunea se confundă în limbajul diplomatic pentru că amândouă au un caracter comun: acela al sfortărilor ce face o terță putere de a aduce acordul între Statele ce se află în conflict.

Diferența între amândouă consistă în aceea că mediațiunea este mai accentuată decât bunele oficii, ceea ce explică că ea devine necesară după ce bunele oficii n'au dat rezultatul dorit.

Din cele zise până aici, se vede deja ce este mediațiunea; dar dacă ea vine după ce bunele oficii n'au reușit; dacă ea este mai accentuată să vedem în ce consistă această accentuare și prin urmare să vedem cari sunt elementele ce o constituiesc.

Mediațiunea este mai accentuată decât bunele oficii, căci ea nu se mărginește ca ele să înlesnească negocierile între Statele în conflict, ci participă, cu con-

simțământul acestor State, la discuțiunile lor sau le îndreptează chiar într'un sens determinat.

Prin urmare mediațiunea are următoarele caractere:

1° Ea trebuie să fie acceptată de către Statele cari sunt parte în litigiu. O mediațiune impusă constituie o atingere a suveranității Statului, este o intervențiune, iar nu un amestec amical.

2° Mediatorul trebuie să fie imparțial și să n'aibă niciun gând ascuns de interes personal în rezultatul negocierilor; după cunoscuta expresiune a lui Bismarck, el trebuie să fie un samsar cinstit.

3° Mediatorul are dreptul să participe la negocieri, să indice soluțiuni, să discute deci pretențiunile părților. Dar spre deosebire de ceea ce are loc în arbitragiu, deciziunea sa n'are decât o autoritate morală, ea nu leagă Statele între cari intervine.

4° Mediatorul nu poate cere execuțiunea contractului încheiat între Statele în litigiu, chiar dacă tratatul acesta este datorit mediațiunei sale. Se citează un exem-

plu: tratatul încheiat la Praga între Prusia și Austria, în anul 1866, cuprinde o dispozițiune în art. 5, datorită mediațiunei Impăratului Napoleon III, prin care se cere un plebiscit în virtutea căruia se poate anexa un teritoriu la un Stat; când a fost vorba de punerea în aplicare a acestui articol, adică când Prusia a declarat anexat la ea Schleswigul, ea n'a ținut socoteală d'acest articol. Napoleon vroind să intervie, mediațiunea lui a fost respinsă și declarată inadmisibilă.

A fortiori, mediatorul nu este garant al observării tratatului.

Exemple de mediațiune avem sub ochii noștri, acelea făcute de Marile Puteri între Turcia și Statele beligerante, sfătuindu-le încă dela început să nu turbure pacea și după ce a izbucnit războiul sfătuindu-le în numeroase ocaziuni să închee pacea.

Un exemplu care este citat ca fiind clasic, este mediațiunea cu care s'a însărcinat Papa Leon XIII în conflictul dintre Spania și Germania, relativ la una din insulele Caroline. Papa n'a dat o

sentință, dar a propus o soluțiune favorabilă Spaniei, la care Germania s'a închinat; iar diferendul a fost aplanat printr'un protocol semnat la 17 Decembrie 1885, de către ambele State.

Importă să observăm, că adesea sub aparențele unei mediațiuni, puterile impun voința lor Statelor cari au un conflict: formele pacifice adoptate, ascund injonțiunea (ordinul) făcută în realitate, de a primi soluțiunea indicată de mediațori și amenințarea de a recurge la forță pentru a o impune în caz de rezistență: atunci este o *intervențiune* foarte bine caracterizată, deși mai mult sau mai puțin disimilată pentru considerațiuni politice.

Așa a fost, fără îndoială, pretinsa mediațiune a puterilor pentru a aduce pacea, în condițiunile impuse de ele între Grecia și Turcia în 1897 și aceea a Germaniei, Franței și Rusiei, pentru a obliga pe Japonia să acorde pacea Chinei, fără ași păstra cuceririle ei în continentul asiatic prin tratatul dela 6 Mai 1895, care modifica tratatul de pace dela Simonsky din anul precedent.

Iată partea teoretică a chestiunii. Să venim acum la conferința dela Haga, pentru a vedea cum au fost codificate aceste idei umanitare.

Ideea unei conferințe, menită să deslege pe cale pașnică conflictele dintre State, a plecat dela Impăratul Nicolae II al Rusiei. In anul 1898, 30 Decembrie, contele Muraviev, ministru afacerilor străine, propuse guvernelor europene să examineze între altele și chestiunea regulării bunelor oficii, a mediațiunii și a arbitragiului. Guvernul olandez îmbrățișă cu căldură această chestiune și reuși să obție aderarea celor mai multe State din lume, la ținerea unei conferințe la Haga, convocată în numele Reginei Olandei și a Impăratului Rusiei.

Această conferință, între alte dispozițiuni umanitare, relative la războiu, a codificat și o convențiune acceptată mai în urmă de mai toate Statele relativă la menținerea păcei generale. Acest codice internațional a fost revăzut, fără modificări în conferința dela 1907 în partea care ne preocupă, adică a titlului I și II,

care statuează asupra bunelor oficii și a mediațiunei.

*

Titlul I: „Despre menținerea păcei generale“.

Art. 1. — Spre a preveni pe cât posibil recurgerea la forță, în raporturile dintre State, Puterile contractante convin să întrebuițeze toate eforturile lor pentru a asigura regularea pacifică a diferențelor internaționale.

Titlul II: „Despre bunele oficii și despre mediațiune“.

Art. 2. — In caz de grav disentiiment (neînțelegere) sau de conflict, înainte de a recurge la arme, Puterile contractante convin de a avea recurs, într'atât cât circumstanțele vor permite, la bunele oficii sau la mediațiunea uneia sau mai multor puteri amice.

Art. 3. — Independent de acest recurs, Puterile contractante cred util și de dorit, ca una sau mai multe Puteri străine conflictului, să ofere, din propria lor inițiativă, într'atât cât circumstanțele permit, bunele lor oficii sau mediațiunea lor Statelor în conflict.

Dreptul de a oferi bunele oficii sau mediațiunea, aparține Puterilor străine conflictului, chiar în cursul ostilităților.

Exercițiul acestui drept nu poate fi considerat niciodată de către una sau alta dintre Puterile în conflict ca un act puțin amical.

Art. 4. — Rolul mediatorului consistă a concilia pretențiunile opuse și a liniști resentimentele cari s'au putut produce între Statele în conflict.

Art. 5. — Funcțiunile mediatorului încetează în momentul în care se constată, sau de către una din părțile în litigiu sau de către chiar mediator, ca mijloacele de conciliațiune propuse de el nu sunt acceptate.

Art. 6. — Bunele oficii și mediațiunea fie asupra cererei părților în conflict, fie asupra inițiativei puterilor străine conflictului, au caracterul exclusiv de consiliu și n'au niciodată forța obligatorie.

Art. 7. — Acceptarea mediațiunii nu poate avea drept efect, afară de convențiune contrară, de a întârzia mobili-

zarea sau alte măsuri pregătitoare de război.

Dacă ea intervine după deschiderea ostilităților, nu întrerupe, afară de convențiune contrară, cursul operațiunilor militare.

Art. 8. — Puterile contractante sunt de acord pentru a recomanda aplicarea, în circumstanțe cari o vor permite, a unei mediațiuni, sub forma următoare:

In caz de diferend grav, compromițând pacea, Statele în conflict aleg fiecare o putere căreia îi încredințează misiunea de a intra în raport direct cu Puterea aleasă de cealaltă parte, pentru a preveni ruperea relațiunilor pacifice.

In timpul duratei acestui mandat al cărui termen, afară de stipulațiune contrară, nu poate trece peste treizeci zile, Statele în litigiu încetează orice raport direct asupra conflictului, care este considerat ca deferit exclusiv Puterilor mediatoare. Acestea trebuie să facă toate eforturile pentru a regula diferendul.

In caz de rupere efectivă a relațiunilor pacifice, aceste Puteri rămân însărcinate

cu misiunea comună de a profita de orice ocaziune pentru a restabili pacea.

După cum se vede din citirea acestui articol rezultă că el ar trebui trecut sub titlul relativ la arbitragiu.

*

Am văzut din ziare, că guvernul nostru a primit mediațiunea Puterilor, zicând că o primește astfel cum este definită de articolul 6, adică cu caracterul exclusiv de consiliu și fără forță obligatorie.

Dacă așa a fost formulat răspunsul, este pentru că guvernul crede că a rezervat țării dreptul de a negocia mai departe cu Bulgaria și într'acelaș timp dacă Bulgaria nu convine nici după această mediațiune a satisface cererile noastre, ne rămâne intact dreptul de a căuta o soluțiune a diferendului pe alte căi.

*

Înainte de a examina dacă acțiunea noastră este pe deplin rezervată în urma acceptării acestei mediațiuni, trebuie să relevăm faptul că pe când toate ministerele străine cunosc cererile noastre adresate Bulgariei și dacă o cunosc ministe-

rele străine, o cunoaște întreaga lume politică din acele țări străine, noi Români nu cunoaștem absolut nimic pozitiv din aceste cereri, nici din modul cum au fost ele formulate.

Opiniunea publică din țară n'are alte elemente de a judeca ceea ce se negociază, și cum se negociază, decât din ceea ce transpiră în ziare, mai mult în cele străine și, dintr'un răspuns al d-lui prim-ministru, consistând în a zice că n'a renunțat la Silistra și n'a autorizat pe nimeni să renunțe la Silistra.

Nu pretinde nimeni ca negocieri de asemenea natură să fie făcute cu ține-rea în curent în fiecare moment a opiniunii publice. Un asemenea mod de negociere este incompatibil cu uzanțele diplomatice și cu organizațiunea politică a Statului nostru. Dar organizarea noastră politică diferă de organizarea Statelor autocrate sau chiar constituționale dar neparlamentare și prin urmare negocierile făcute până acum de guvern, pe simpla lui pricepere, fără nici un fel de participare a parlamentului și prin urmare a țării, nu este, după părerea

mea, conformă cu spiritul constituțiunii noastre.

Au fost alte timpuri mult mai grele decât cele de astăzi, când s'au agitat chestiuni cari puneau în cumpănă însăși existența Statului nostru, și cu toate acestea guvernul de atunci a ținut în curent parlamentul de toate negocierile ce făcea.

Convențiunea pentru trecerea armatelor rusești prin țara noastră la 1877, în Turcia, a specificat anume că drepturile parlamentului stau în picioare. Toate tratativele relative la retrocesiunea Basarabiei au fost comunicate parlamentului și interpelări asupra lor au fost făcute în Cameră și Senat, când era mult mai greu unui guvern d'a spune ceea ce ni se cere și cum crede el că va apăra drepturile țării.

Și astăzi când chestiunea rectificării graniței Dobrogei se negociază de atâta vreme, astăzi se dă de o parte orice consultare a Parlamentului căci nu i se comunică absolut nimic.

Pe ce se fundează guvernul pentru a lua răspunderea unei asemenea negocieri?

Și ce-l autoriză a lua o asemenea răspundere?

*

Opiniunea publică joacă astăzi în dreptul internațional un rol foarte însemnat. Sub impulsivitatea ei s'au rărit războaiele desființându-se acele războaie din evul mediu cari n'aveau alt scop decât a răzbuna urele sau susceptibilitățile suveranilor; sub impulsivitatea ei s'au făcut convențiunile cari au îmblânzit războaiele, cum este convențiunea dela Geneva a crucei roșii. Sub impulsivitatea ei sau creat convențiunile cari, ca acele dela Haga, caută să dea soluțiuni pacifice conflictelor dintre State, să asigure drepturile neutrilor, să desființeze uzurile barbare ale întrebuițării uneltelor de război sălbatic. Prin creșterea influenței democrației și a participării ei la sarcinile Statului și a contribuțiunii aproape exclusiv a ei la formarea armatelor, ea a dobândit încă de mult dreptul d'a ști ce se hotărăște pentru ea și prin ea.

Găsesc în memoriile lui Bismarck un omagiu adus opiniunii publice.

Vorbind despre puterea tratatelor el zice că: „astăzi — un grand gouvernement — un guvern puternic, nu poate angaja forțele țării în favoarea unei Puteri amice, dacă opiniunii publice îi repugnă acesta“.

Dacă un om ca Bismarck, se închină în fața opiniunii publice cum putem admite că un guvern al nostru poate să treacă pe lângă ea fără a o băga în seamă.

*

Dar în fine, neștiind nimic din isvor guvernamental, dar știind ce ne trebuie să vedem cum s'a pus chestiunea mediațiunii la noi.

Ceeace ne trebuie este o graniță strategică.

După studiile făcute și cari au fost în destul desvoltate în conferința d-lui Danielopol, două puncte strategice ne sunt indispensabile: Silistra, cu o zonă la vest de câțiva kilometri și Balcicul.

Această cerere este formulată astfel pentruca numai având aceste două puncte de graniță, ne putem apăra contra ata-

curilor iridentei bulgare, care dela 1878 și până azi are ochii ațintiți pe Dobrogea. Această iridentă s'a manifestat, după cum știți, în toate modurile și uneltirile ei au avut ecou la infima comunitate bulgară din Tulcea, manifestându-se cu multă îndrăzneală în diferite ocaziuni.

Guvernul n'a pus pare-se chestiunea echilibrului în Balcani, chestiune ridicată încă din 1903, de către d-l I. I. Brătianu, pe atunci ministru de externe. A fost o fericire pentru țara noastră că am putut invoca, în aceste din urmă timpuri, acea revendicare, căci după cât vedem acesta este singurul document pe care patriotizmul luminat al șefului nostru l'a pus în serviciul public, pentru a putea sprejini o cerere cu totul redusă azi a unei rectificări de graniță.

Dar cererea aceasta este indivizibilă.

În adevăr, noi nu cerem compensațiune pentru stabilirea unui echilibru la care avem drept după toate uzanțele dreptului ginților, admis și practicat în aceste două din urmă secole; cerem însă o graniță strategică, adică o graniță prin care

să ne apărăm contra eventualelor atacuri din partea Bulgariei; din acest punct de vedere cererea noastră este indivizibilă. A ne oferi ceva spre est de linia ce ne trebuie echivalează cu a nu ne oferi nimic, echivalează cu a ne respinge cererea.

Așa cred că a fost prezentată cererea de rectificare.

*

Asupra acestei chestiuni, aveam înainte de mediațiune, un punct dobândit: acela că Bulgaria ne recunoștea în principiu dreptul la o rectificare.

Odată acest principiu admis, el trebuia admis, și noi trebuia să stăruim ca el să fie admis, cu toate consecințele lui, adică cu cele două puncte strategice. Asupra acestui punct nu încapă nici o mediațiune, fiindcă odată ce el nu este admis în întregul lui, concesiunea ce ni s'ar face nu ne poate fi utilă.

Dacă punctul acesta este dobândit și dela Puterile mediatore, bunele oficii sau mediațiunea sunt bine venite; dacă din contră, mergem înaintea areopagu-

lui puterilor fără a avea punctul nostru de vedere bine stabilit și admis, mediațiunea nu poate să ne fie de nici un folos, din contră poate să ne fie prejudiciabilă.

*

În chestiuni de asemenea natură este bine a asculta părerile acelor cari fiind dezinteresați în cauză și meditănd asupra istoriei diplomatice, se pronunță cu o experiență demnă de toată încrederea.

Iată ce citim în cursul de drept internațional public mai sus menționat:

„Pe când arbitragiul, în general, nu tratează decât chestiuni de drept cari n'au consecințe politice și nu dă arbitrilor o influență asupra Statelor ce sunt chemați a judeca, mediațiunea, mai cu seamă când este exercitată de către State puternice pentru State slabe, poate să procure o autoritate mediatorilor asupra guvernelor cari au acceptat concursul lor, atât în puterea acțiunii ce vor fi avut asupra soluțiunii chestiunilor politice, cât și prin importanța serviciului pe care l'au făcut delaturând complicațiuni primejdioase.

Trebue asemenea să zicem că mediatorii nu sunt totdeauna desinteresați, și că putericii fiind, au prea dese ori o tendință a transforma propunerile lor de aranjament în injonțiuni mai mult sau mai puțin cominatorii: precum am spus-o mai sus, mediațiunea nu mai e atunci decât o intervențiune deghizată. De aceea Statele mici au și manifestat la conferințele dela Haga, o mefientă destul de marcată față de mediațiunile propuse de marile Puteri și cari pot să favorizeze, în afacerile celor dintâiu, imixțiuni interesate în profitul celor d'al doilea“.

*

S'ar părea că art. 6 din conferința dela Haga, ar acorda o siguranță perfectă invocându-l. Inșă, odată consimțământul nostru dat la o mediațiune, fără asigurarea punctului nostru de vedere ca fiind dobândit, puterile pot să invoce, dacă vor voi a rămâne pe tărâmul convențiunei dela Haga, articolul 8 care vorbește de interesul păcei generale, precum pot să invoce, cum s'a invocat de multe ori de cei mari contra celor mici, intere-

sul lor general și poate chiar interesul numai al unora dintre ei.

Se înțelege dela sine, că mediațiunea când este făcută conform art. 8, are o influență morală foarte însemnată de care trebuie să se ție seamă.

*

Punctul de vedere al partidului național-liberal a fost formulat în două puncte:

I. Că va susține acțiunea guvernului;

II. Că nu admite ca guvernul să se remită pentru rezolvarea acestui diferend la mediațiunea Puterilor pentruca ele să decidă, chiar fără sancțiune.

*

Negocierile acestea diplomatice întâlnesc în calea lor o putere ale cărei acte politice dintr'acești din urmă 30 și ceva de ani, nu prezintă o asigurare absolută a supunerii la sfaturile sau chiar la amenințările marilor Puteri.

Cei dintâi cari au atacat tratatul dela Berlin, au fost Bulgarii. In 1885 ei au realizat, contra protestărei unora din marile Puteri semnatare ale aceluși tratat, în special a Rusiei, unirea Principatului

bulgar, pus sub suveranitatea Sultanului, cu Rumelia, provincie turcească, care avea un guvernator creștin; în urmă au declarat Statul lor independent și l'au ridicat la rangul de regat.

Acțiunea politică a acestui Stat a tins încă dela 1878, spre o complectă independență. Ei au suferit, în primii ani, cu repulsiune și cu revoltă tendința Rusiei d'a face din Bulgaria o provincie rusească sau o avangardă a Rusiei în peninsula Balcanică. Temerile Angliei, cari au motivat împărțirea Mării Bulgării din tratatul dela San-Stefano, în trei bucăți, principatul Bulgariei, Rumelia Orientală și Macedonia, Stat proiectat atunci a merge dela Dunăre la Marea Egee, s'au dovedit neîntemeiate, cel puțin de atunci și până azi. Se știe că aceste temeri au făcut ca Macedonia să rămăe o provincie turcească cum era și înainte de războiul dela 1877—78, pentruca să nu se poată face pe coastele Mării Egee un port rusesc, ziceau englezii, care să amenințe drumul Angliei către Indii.

Aceleaș temeri stăpâneau mintea Au-

striei pentru comerțul ei și pentru marina ei militară în ceea ce concerne Marea Adriatică și drumul prin Tracia spre Salonic.

Acțiunea politică a Bulgariei a tins pe lângă independența ei politică și la cucerirea Macedoniei, adică spre realizarea idealului ei de o mare Bulgarie, care să cuprindă pământul pe care se află elemente bulgare, fie chiar amestecate cu alte naționalități.

Această politică a fost urmărită, cu o tenacitate și trebuie să recunoaștem, cu o abilitate puțin comună, de către regele ei Ferdinand I de Coburg.

Acest ideal era, în adevăratul înțeles al cuvântului, idealul poporului bulgar.

*

Partidele politice ce s'au format în această țară, îndată după eșirea ei la o viață constituțională, foarte rudimentară la început, au putut fi preocupate de lupte cari aveau un alt scop. Gândul regelui și al poporului n'a fost preocupat decât de o mare Bulgarie. Partidele politice s'au format mai mult pe personali-

tăți politice decât pe principii politice. Diferitele denominațiuni ce și-au dat n'au reprezentat niciodată totalul sau chiar parte din stocul de idei ce reprezintă ele în țările civilizate; bulgarii au fost și sunt și azi țancoviști, stambuloviști, radoslaviști, gheșoviști, danefiști etc. La ei găsim vreo treisprezece partide, dintre cari trei sunt de nuanță socialistă. Dacă ne gândim că Bulgaria este o țară de mici proprietari rurali, în care nu există latifundii; dacă ne gândim că ea n'are decât o foarte rudimentară industrie, putem să ne întrebăm care este acțiunea ce poate avea trei partide socialiste într'o asemenea democrație rurală; ele nu pot fi decât dorința unora sau altora d'a se singulariza sau mijlocul d'a trăi a unor muritori de foame cari n'au putut, din lipsă de studii serioase, să-și facă o profesiune lucrativă, și speculează asupra dorinței unui trai mai bun înăscută în om, ei, cari n'au nici un mijloc în mâna lor pentru a-l realiza.

Toate aceste partide afară de cele socialiste, au fost mănuite cu dexteritate

foarte mare de către Țarul Ferdinand, aducându-le rând pe rând la putere, fără a se preocupa de presupusele lor programe politice, El, planând deasupra lor și făcând, după moartea lui Stambulov, când politică austriacă, cu partidul rusofil, când politică rusească, cu partidul austriac, după cum îi convenea.

*

Politica externă a Bulgariei a variat după împrejurări. Dela 1886 până la 1896 Bulgaria a gravitat exclusiv în jurul Austriei. La acest din urmă an, prin botezul în religiunea ortodoxă a Principilor Boris și Kiril, a căutat să se apropie de Rusia. Acum 4 ani, odată cu încorporarea Bosniei și Herțegovinei, Bulgaria se proclama regat, ceea ce este cea mai bună dovadă că ea gravita în jurul Austriei, ale cărui scopuri le cunoștea și prin urmare le aproba, pentru că dădea în acelaș timp cu Austria o lovitură Turciei și profita de ocaziune spre a se înălța. Trebuie să recunoaștem că politica ei era foarte abilă.

Toate aceste detalii ne servă spre a

vedea cu cine tratăm pe cale pașnică o rectificare de graniță și pentru a ne explica atitudinea ei față de mediațiunea puterilor.

Mediațiunea trebuie în adevăr să fie examinată nu numai din partea României ci și din aceea a Bulgariei. Viitoarele documente diplomatice ne vor permite a vedea care a fost atitudinea fiecăreia din cele 6 mari Puteri față de noi și față de Bulgaria în această mediațiune și a stabili atunci în mod cert cari ne au fost adevărații noștri prieteni.

Ceeace știm despre Bulgaria este că la Londra s'a subscris un protocol între d-l Daneff, împutenicitul Bulgariei și d-l Mișu, ministrul nostru plenipotențiar relativ la cererea noastră de rectificare de graniță. Că Bulgaria a convenit că este loc la o rectificare din partea ei a graniței Dobrogene.

Această recunoaștere formală a Bulgariei ne este pe deplin dobândită. Avem dar dreptul a zice că avem un punct dobândit cum am arătat și mai sus.

Se pare însă că ceeace ni se oferă

ca o rectificare de graniță nu este rectificarea strategică cerută de noi, ci ceva cu mult mai puțin. Ce este acest ceva? Nu știm.

Vorbesc în această chestiune în mod dubitativ și hipotetic pentru că guvernul nostru n'a găsit de cuviință a comunica parlamentului nici cel puțin acest document, care face parte din istoria faptelor îndeplinite ale timpului nostru.

Opiniunea publică română nu știe ceea ce a oferit Bulgaria. Toate Puterile străine și toată lumea politică din străinătate știe cu exactitate ceea ce conține protocolul bulgaro-român.

Noi suntem reduși a citi ziarele străine pentru a afla cam ce este hotărâtă Bulgaria să ne cedeze. Și atunci vedem fel de fel de știri, unele chiar umoristice, dacă într'o asemenea gravă chestiune am avea libertatea de spirit de a râde.

Așa vedem că corespondentul din Londra al ziarului „Le Gaulois“ zice la 18 Februarie că: Marile Puteri studiază chestiunea de a oferi mediațiunea lor în chestiunile pendinte între Bulgaria și Româ-

nia și că după ceea ce se știe la Londra, d-l Ghica, ministrul României la Sofia, a declarat că România nu poate să accepte ultimele propuneri bulgare; că el a adăugat că dacă Bulgaria consimte să cedeze capul Kaliaji (probabil Kali-Acra sau Caliacria) de pe marea Neagră, România n'ar insista pentru a avea Silistra.

Sunt sigur că un ministru român n'a putut să spue un asemenea lucru, o asemenea enormitate. Sunt sigur că d-l Ghica n'a spus acest lucru.

Dar în ce atmosferă politică trăește țara noastră pentru ca ea să n'aibă o absolută certitudine ca o asemenea idee n'a putut fi emisă?

Căci după cum se știe punctul Caliacria este în spre noi și de Cavarna și Balcic; el este un promontoriu în mare, neputând fi utilizat decât pentru un far și nimic mai mult și nouă ne trebuie Balcicul pentru a face într'ânsul un port militar, destinat a apăra Constanța cu întreaga coastă maritimă a Dobrogei.

Așa citim într'aceeaș corespondență că Bulgaria se arăta dispusă acum câteva zile la o nouă concesiune și anume: ca în loc să desființeze fortificațiunile dela Megidi Tabia, din apropierea Silistrei, să dea tabia aceasta cu fortificațiunile ei României.

În prim loc, fortificațiile nu numai dela Silistra, dar de pe toată linia Dunărei urmau să fie desființate, după stipulațiunile art. 8 al tratatului din Berlin; deci concesiune de asemenea natură nu poate intra în discuțiune. Dar este o completă absurditate a spune că Bulgaria poate să cedeze Megidi Tabia fără Silistra și fără o zonă la Vest de Silistra, fiindcă frontiera care ar trece printre Silistra și Megidi Tabia ar fi ca aceea care ar trece pe la spatele Camerei Deputaților din Dealul Mitropoliei pe strada Principatele-Unite pentru a despărți acest deal de uzina de gaz și electricitate. Este admisibil ca între două State să existe o asemenea graniță? La câte conflicte n'ar da ea loc în fiecare moment? Mai cu seamă că Silistra ar fi tocmai o uzină de electricitate.

Este iarăș evident că în acest caz, noi n'am dobândit o graniță strategică care să asigure bunele noastre raporturi de viitor cu Bulgaria.

O asemenea propunere nu poate fi considerată decât ca o glumă și asupra ei sper că nu s'a oprit nici un om serios.

Dacă care cumva ea ar putea să-și ia sborul, trebuie stârpită dela început sub disprețul și protestările noastre. Noi pace vrem, iar nu conflicte; vrem o pace stabilă de viitor, dar nu un furnicar de intrigi și de cauze de război.

Acei oameni cari ar fi în stare să negocieze cu Bulgaria o rectificare de graniță fără Silistra și fără o zonă la vest de Silistra, care să pună granița noastră la nord și la sud la adăpost de orice surpriză nu-și dau socoteală nici de pericolul ce ea ascunde nici de interesele adevărate ale unei rectificări de graniță.

Tot așa este și pentru punctul dela granița dela sud; dela promotoriul Caliacria începe o bae sau un golf apărat de vânturile dela nord, și prin urmare un punct de mare în care se poate face

un port sigur și prin urmare un port militar. Și noi aceasta dorim și aceasta cerem: două puncte strategice la nord și la sud, printre cari să nu se poată trece cu înlesnire adică să nu se poată ataca nici podul sau podurile de pe Dunăre nici malurile noastre de pe Marea Neagră.

*

Formulat-u-s'au aceste indispensabile cereri ale noastre așa cum le vedem noi că ar trebui să fie? Răspunsul este greu de dat. Prin ziarele străine am văzut de mai multe ori vorbindu-se de Silistra, rare ori însă, foarte rare ori de Balcic. Nu este iarăș de mirat că niciun ziar străin n'a afirmat în mod pozitiv că acestea sunt cererile noastre.

Admițând că cererile noastre ar fi fost formulate cum le prezintăm noi, căci min-tea mea se refuză a crede că au putut fi altfel, care a fost și care este și azi atitudinea Bulgariei în fața notei de mediațiune a Puterilor?

*

In ziarul „L'Independance Roumaine“

se afla tradus din „N. F. Presse“, un interviu al d-lui Daneff.

D-rul Daneff zice că prin această notă Marele Puteri sfătuesc pe România și Bulgaria să le lase pe ele să facă să înceteze (aplaneze) acest diferend.

Or, mediațiunea nu este regularea de către una sau mai multe Puteri, a diferendului dintre două State, cum nu este nici aplanarea de către terțiile Puteri a diferendului. Mediațiunea este sfatul dat de a regula diferendul prin tratări între Statele care se găsesc în conflict.

Dela începutul vorbirii sale, d-rul Danef se pune pe un alt tarâm decât acel al mediațiunei; el se pune pe tarâmul arbitragiului, ceeace' este cu totul altceva.

Și pentruca să nu fie nici o îndoială că el nu vede în mediațiune decât un arbitragiu el adouă:

„In propunerea făcută cabinetului bulgar, Anglia, Franța, Rusia și Italia au cerut să se lase rezolvarea conflictului *exclusiv* grijei lor.

„Aceasta este cel puțin ceeace am con-

statat noi. Propunerea Germaniei era prea confuză, *prea puțin sigură* și Austro-Ungaria vorbea de o mediațiune“.

Adică numai Austro-Ungaria propunea o mediațiune.

Propunerea Germaniei era prea confuză, prea puțin sigură. Aceste cuvinte trebuie să le reținem. Așa dar, nota celor 4 Puteri îl asigurau, îi inspirau încredere. Și ce propuneau acele Puteri? Propuneau un arbitragiu. Propuneau ca Bulgaria să se refere la ele și d-rul Danef lasă să se înțeleagă că, în acelaș timp propunerea lor îl asigurau pe deplin de succesul cauzei bulgare.

Pentru a pune și mai bine în relief asigurarea d-sale de a câștiga procesul, înainte de judecată, d-l d-r Danef ne spune că d-sa și guvernul bulgar au studiat cu atențiune propunerile Puterilor și că a înlăturat propunerea de mediațiune a Austriei și a Germaniei primind propunerea de arbitragiu a celor patru Puteri!

Nu cred că un bărbat format în școala diplomației europene ar fi vorbit, într'o

asemenea împrejurare ca d-l dr. Danef. Dar în fine poate că d-sa este sincer și crede că asemenea lucruri sunt posibile.

D-l dr. Danef ne mai spune că comunicând Puterilor că primește arbitragiul l'a subordonat condițiunei ca și România să accepte arbitragiul.

*

Cuvintele d-lui dr. Danef relative la propunerea de arbitragiu a celor patru Puteri, trebuie să fie crezute cum trebuie să fie crezute și cele cari se referă la răspunsul dat de Bulgaria celor șase Puteri.

Noi însă știm că Marile Puteri, cel puțin așa s'a spus în toate ziarele, au dat Bulgariei și României o notă identică, propunându-ne mediațiunea lor, iar nu arbitragiul și că Puterile așteptă răspunsul nostru la această notă.

Ni s'a spus că ministrul Angliei s'a prezentat guvernului nostru cu o notă colectivă a Puterilor, propunându-ne o mediațiune.

Din interviewul d-rului Danef, rezultă

că Bulgariei i s'a dat note separate; patru Puteri i-au propus un arbitragiu; două o mediațiune.

Care este adevărul și ce s'a făcut în această chestiune, actele diplomatice ce se vor publica în viitor ne o vor spune.

*

Pentru moment nu este nimeni autorizat să spue ceva precis, fiindcă nimic n'a fost comunicat oficial sau oficios, nici Parlamentului, nici presei române sau străine, fie chiar prin indiscrețiuni cari se pot nega. Oricum ar fi însă, nu putem admite arbitragiul propus de Bulgaria nici mediațiunea care ar avea acest caracter și cu atât mai puțin solicita dela Puteri o soluțiune. Chestiunea nu se poate rezolva decât între Bulgaria și noi printr'un tratat cum s'au rezolvat toate diferendele în cari au existat mediațiuni.

Dacă Bulgaria se supune unui arbitragiu, noi în chestiunea rectificării graniței n'avem ce supune arbitragiului; la un asemenea arbitragiu ne-am fi supus dacă ar fi fost vorba de menținerea echilibrului din Balcani, de compensațiuni.

Acest echilibru avea drept bază starea de fapt dinaintea războiului; acel statu-quo pe care confederații îl proclamau ca intangibil la declararea războiului. Dar cererea noastră de rectificare de graniță nu este susceptibilă de a fi divizată, ea este un tot, un tot indivizibil, și în acelaș timp un minimum.

*

La această cerere d-l dr. Danef la fi-nele interviewului zice: „Este o greșală d'a crede că putem abandona Silistra“.

Deci punctul de vedere bulgar este acesta:

Nu cedează Silistra; cere arbitragiu pe restul diferendului. Restul ar fi o cesiune de pământ pe malul Mărei Negre, un pământ nisipos pe care nu se poate hrăni nimeni și care nu ne-ar servi la nimic.

Arbitragiul al cărui rezultat este prevăzut de d-l dr. Danef ar constitui pentru ambele țări închiderea incidentului. Bulgaria ar avea dreptul să zică că ea ne-a dat tot ceea ce ni se cuvenea și ar invoca hotărîrea areopagului european la care ea s'a supus. Prin urmare ar avea dreptul

să solicite amicitia noastră, spunându-ne că n'avem dreptul a ne mai arăta nemulțumiți de dânsa și în cazul în care pretențiuni de o rectificare de graniță s'ar mai ridica din partea noastră, să ne califice de turburători ai păcii, ai păcii europene. Este de observat, că în cazul unui conflict armat, care ar începe dela noi, puterile europene interesate în libera navigațiune a Dunărei, ar putea cu drept cuvânt să fie revoltate de acțiunea noastră căci ar avea interese materiale de apărat.

*

Am văzut noi înșine câtă vâlvă a făcut în presa europeană cererea noastră de a ne rectifica granița; această cerere i-a fost cunoscută acuma în urmă în momentul când se începuse tratativele de pace între beligeranți. S'a părut, lumii întregi, care se străduia să facă să înceteze războiul, că noi am adus un nou element care să împiedice sforțările ei și care să aprindă cu o mai mare violență focul balcanic. Pentru oamenii cari nu priveau decât la ororile acestui război

și cari în dorințele lor umanitare de pace uitase că chestiunea peninsulei Balcanice este complicată de diverse interese ale mai multor State decât acele cari se războiesc, înspăimântarea ce i-a cuprins, când au auzit de intervenirea noastră, se explică. Oamenii politici însă nu puteau fi surprinși și cred că n'au fost. Încă dela 1903, România prevenise toate Puterile că are interese de apărare, în cazul unui dezechilibru produs în Balcani.

Presa străină însă, care nu se preocupă decât de chestiunile la ordinea zilei, s'a aruncat cu furie asupra pretențiilor turburătoare ai păcei, asupra noastră. Toate invecitivele ne-au fost aruncate d'acei cari nu cunoșteau nici relațiunile noastre cu Bulgaria, nici cererea noastră. Mai târziu însă, când au început să studieze mai de aproape chestiunea și când amicii țării noastre au arătat în ce constă drepturile noastre, tonul presei a scăzut, ba încă unele din ziarele străine și-au schimbat atitudinea. Trebuea însă, cred eu, ca acțiunea amicilor să fi fost precedată de expunerea clară a drepturilor noastre, fă-

cută de guvern, pentruca străini și români să știe ceea ce cerem, cum cerem, pentru ce cerem, și pentruca presa și opiniunea publică să fie luminate cu mult înainte. Ar fi fost mult mai bine și pentru străinătate și pentru noi.

Negocierile între România și Bulgaria zice ziarul „Morning-Post“ din Londra, n'au reușit. Ele au atras mai puțină atențiune decât meritau, pentrucă oamenii politici ai României, printre cari sunt mulți capabili să explice punctul de vedere românesc, au păstrat în mare parte tăcerea, astfel că justificarea cererilor române n'a fost prezentată lumii sub o formă inteligibilă.

*

Acum în urmă s'au scris articole de mai mulți români în ziarele străine, între cari trebuie citat în primul loc cel mai autorizat d'a vorbi într'această chestiune d-l Ion Lahovary, fostul ministru al afacerilor străine, care a atras cel dintâiu atențiunea străinătăței, asupra notei din 1903, a șefului nostru d-l I. Brătianu, prin care se revendica drepturile Româ-

niei față de orice schimbare în echilibrul din Balcani.

Numeroase articole au fost scrise de amicii țării noastre în ziarele străine, așa pot cita în ziarele engleze pe d-nul Herbert Vivian, în foarte importanta revistă „Fornightly Review“; pe d-l D. Dillon, în „Daily Telegraph“, articole pe cari le-am putut citi în traducere în ziarele noastre. În Franța s'au scris articole favorabile nouă, în special de către d-l deputat de Kerguezec, care se află în strânse legături de inimă cu țara noastră, prin căsătoria sa cu fiica generalului Lahovary. În Italia d-nii Montegazza și B. de Luca au apărat cauza noastră cu căldură, iar în Austria și Germania ziare foarte importante ne-au susținut cauza. Atunci când s'a spus într'un ziar rusesc că dacă am intra cu armata în Bulgaria Rusia se va opune și ea cu armele la acțiunea noastră, legațiunea rusă din București a autorizat ziarele noastre să dezmință această afirmațiune.

Ași dori să pot cita numele tuturor celor cari ne-au manifestat simpatiile lor

pentru ai putea cuprinde cu cei citați în omagiul de recunoștință ce trebuie să le adresăm.

Este un ziar german: „Vossische Zeitung“, care a căutat să se documenteze de aproape și care a expus, după o traducțiune, pe care o găsesc în autorizatul și mult stimatul nostru ziar „L'Independance Roumaine“, o istorie a relațiilor noastre cu Bulgaria, pe care cer voe a o pune în vederea tuturor.

Iată ce citim într'ânsul: „Foaia guvernamentală bulgară „Mir“, greșește când scrie că popoarele bulgar și român legate prin tendințe și interese comune, au trăit frățeste cot la cot în decursul secolilor.

„Aproape imediat după constituirea ei, Bulgaria a început să se dea la agitațiuni anti-românești.

„Bulgarii perdură numai decât amintirea participărei României la Plevna și își îndreptară privirile către Dobrogea pe care tratatul din Berlin o acordase României, după ce i-a impus abandonarea Basarabiei.

„Mai în urmă Bulgaria avu alte afaceri

mai importante de regulat precum e încorporarea Rumeliei Orientale, agitațiunile macedonene; cu toate acestea, ideea revendicării vechiului sangiac al Tulcei, adică a Dobrogei, rămase totdeauna vie în mintea ei; dovadă renunțarea definitivă la această provincie oferită de Sofia în faza anterioară a negocierilor româno-bulgare.

„Congresul din Berlin impuse Bulgarilor obligațiunea de a dărâma fortificațiunile bulgare de lângă frontiera română. N'au respectat-o. Fortificațiunile Silistrei există și azi. În 1885 un serios conflict de frontieră izbucni între Români și Bulgari, din cauza nerespectării de către ea a prescripțiunilor de mai sus.

Și mai jos:

„În vara anului 1900, complicațiuni diplomatice, urmate de înarmări se iscase între cei doi vecini din cauză că comitetul revoluționar macedo-bulgar făcuse să fie asasinat la București un profesor român, — care se ridicase pentru drepturile cuțovlahilor și contra atrocităților comitetului macedonean.

Acest profesor este, după cum știți, Mihaileanu, a cărui memorie trebuie să o păstrăm.

„Cu ocaziunea dezbaterilor procesului acestui asasinat — continuă ziarul german — fu constatat un complot urzit contra vieții regelui Carol.

„In 1899, cu ocaziunea disputei asupra proprietății mai multor insule din Dunăre, pasiunile populare și ura națională se manifestă din nou.

Și ca concluziune, guvernul bulgar nu e îndreptățit a vorbi despre relațiuni de vecinătate frățească.

Dacă voi adăoga că în școala bulgară dela Tulcea s'au găsit hărți trimese din Bulgaria, în care Dobrogea figurează ca parte integrantă din Bulgaria, zugrăvită cu aceeaș culoare și ca comunitatea din acel oraș îndrăzne să suprima din oficiul divin numele M. S. Regelui, vom avea aproape complet, căci lista uneltirilor bulgare e foarte lungă, vom avea tablou aproape complet al acestei confraternități.

Observațiunile ce aveam de făcut, asupra articolelor favorabile nouă sunt următoarele:

Toate se resimt de lipsa de o completă documentare, ceea ce este incontestabil o vină a noastră. Guvernul român putea foarte bine să facă un memoriu complet al bazelor fundamentale ale cereri noastre.

Al doilea, toate aceste ziare se pun din punctul de vedere al compensațiunei la care avem drept din cauza dezichilibrului ce s'a produs în Balcani, pentru a ne recunoaște cel puțin dreptul la o rectificare de graniță.

Unul din ziarele franceze, „Le Gaulois“, zice în proprii termeni, următoarele:

Această exigență, văd că Români foarte distinși se sforțează în fiecare zi a o motiva în presă, printr'o infinitate de motive.

„Serait ce que d'aventure ils hésiteraient a produire celle qui les dispenserait d'invoquer les autres: a savoir que le succes des états balcaniques ferme à la Rou-

manie l'une de ses routes d'avenir, celle qui pouvait la conduire un jour de la mer Noire, mer close, a la mer Egee, mer ouverte?

Adică: „fi-va oare din cauză că acești bărbați s'ar da îndărăt să invoce acel motiv care iar dispensa de a invoca pe celelalte: anume că succesele Statelor Balcanice închide României unul din drumurile ei de viitor, drumul care putea s'o ducă într'o zi de la Marea Neagră, mare închisă, la Marea Egee, mare deschisă“.

„Sunt aproape zece ani pe când eram la Constantinopol, continuă autorul acestui articol, care semnează un diplomat, am putut să urmăresc răbdătoarea muncă a diplomației române, pentru a-și creea titluri în Macedonia, a dobândi personalitatea națională a cuțovlahilor așa de mult timp sacrificați. Și această muncă era justificată de grija d'a asigura mai multă siguranță și un trai mai bun Moldo-Valahilor din Turcia. Dar ea apărea mai mult acelor cari asistau la o sforțare identică a Bulgarilor și a Sârbilor în conflict cu

Grecii, ca o sămânță aruncată de o mână prevăzătoare în răzoarele fertile ale viitorului.

Or, acest viitor este blocat brusc de victoria aliaților“.

Și după ce vorbește de rolul d-lui Take Ionescu la Londra, parte peste care trec fiindcă nu e documentat, adaogă:

„Să vorbim franc: Cum Austro-Ungaria este azi tăiată de Salonic, România este exclusă din această Macedonie, în care Haret și alții reușise să-i facă un loc“.

Să binecuvântăm numele lui Haret și să sperăm că opera lui și a altor români nu va fi și nu va putea fi distrusă.

Autorul articolului continuă vorbind de România: „Ea este într'această prodigioasă schimbare de tablou, una din învinși, și cu amărăciunea unei decepțiuni reclamă o compensațiune. Unde s'o caute dacă nu p'acea frontieră deschisă a Dobrogei, pe care Wadington la congresul din Berlin vrea s'o facă mai bună pentru România și p'acele înălțimi ale Silistrei care comandă întreaga Dunăre de jos?“

Acceastă exigență este logică. Oare Bulgaria poate s'o accepte cu bună voe? De sigur că nu. Dacă România înainte de război sau chiar la începutul lui, ar fi eșit din rezerva pe care i-o impunea motivele pe care le-am indicat mai sus și ar fi zis Bulgariei: Să stăm de vorbă. Ți-ofer sau concursul sau neutralitatea mea. In amândouă cazurile iată prețul lor — este sigur că Bulgaria ar fi primit vorbirea și fără îndoială și condițiunile. Aceasta este așa de adevărat, că chiar azi nu s'a dat d'o parte la o convorbire altfel cum s'ar explica călătoria d-lui Daneș la București?'

Am citat aceste din urmă rânduri pentru că ele rezumă o critică ce s'a făcut mai peste tot atitudinii noastre. Minte mea se refuză a crede că aceste învinuiri ar putea fi fundate. Istoria va stabili responsabilitățile, meritele și demeritele tuturor.

*

Punctul de vedere român și bulgar diferă: Bulgaria cere Puterilor un arbitragiu; noi nu putem admite decât o mediațiune și nu putem supune arbitragiului

rectificarea graniței Dobrogei pentru că rectificarea are drept scop punerea țării noastre în poziție de a se apăra pe Dunăre, pe pământ și pe mare, în contra atacurilor viitoare ale Bulgariei. Cu o asemenea rectificare pot să se stabilească relațiuni viitoare de bună vecinătate fiind fiecare din cele două State sigure că unul nu va putea ataca iar celălalt că nu va fi atacat. Prietenia între State nu poate să existe decât cu condițiunea ca echilibrul intereselor să fie stabil. Politica Statelor este o chestiune de interes iar nu de sentiment. Dovezi numeroase am avut noi despre acest adevăr cari au lăsat în inima noastră răni ce nu se pot vindeca. Prietenia și legăturile de rudenie foarte strânse dintre Marele Impărat și fondator al Imperiului german Wilhelm I și Țarul liberator Alexandru II al Rusiei n'au împiedicat desfacerea alianței acestor două imperii, pentru a le găsi și astăzi în două câmpuri diferite. Bunele și amicalele relațiuni ale Angliei cu Rusia de cari se vorbesc azi, n'au fost stabilite decât în urma multor campanii diplomatice, a mul-

tor manifestări navale cu tendință rău voitoare, a unui război și a stabilirii echilibrului intereselor reciproce în Asia și în Europa, care s'a făcut prin tratatele numeroase dintre cari cel mai însemnat este tratatul din Berlin.

Echilibrul intereselor a cedat Austriei Bosnia și Hertzegovina, Angliei Egiptul și insula Cipru, Franței Tunisia, Germaniei o însemnată porțiune din Congo; tot acest echilibru trebuie să ne asigure o graniță strategică a Dobrogei.

*

În Parlamentul bulgar se fac discursuri cu tendințe demagogice cari trec peste considerațiunile unei politici serioase, pe cari le-am văzut predominând în Parlamentul francez, acum în urmă, într'un timp foarte apropiat de noi, când a fost chemat a ratifica tratatul încheiat cu Germania relativ la cesiunea unei părți din Congo. Este o deosebire care n'are trebuință de explicațiune, dar care trebuie s'o avem în vedere.

*

Rezumând zic:

Ceeace suntem în drept a cere Statelor confederate este garantarea libertăților bisericești, școlare și comunale ale comunităților române din actualul imperiu otoman.

Idealul nostru este o Macedonie complet autonomă, singură în stare a da aromânilor aceste garanții.

În special Bulgariei nu i-am cerut o cesiune de teritoriu pentru plăcerea d'ă ne mări țara și a avea astfel o compensațiune la care am fi avut drept după politica constantă a țărilor în aceste din urmă două secole. Cererea noastră consistă numai într'o rectificare a frontierei Dobrogei.

Scopul acestei cereri este d'ă sfârși odată cu cunoscutele pretențiuni ale Bulgarilor asupra Dobrogei, care n'ă fost niciodată parte integrantă din vreun Stat bulgar, dar a fost în mod cert, în secolul al XIV-lea, pământ românesc.

Această cerere o justificăm prin incontestabilă trebuință d'ă avea o frontieră

strategică pentru a ne apăra contra atacurilor viitoare ale iridentei bulgare.

Cerem câte un punct strategic pe Dunăre și pe Marea Neagră; despre Nord ne trebuie Silistra cu o zonă la vest și la sud portul Balcic, pentru a-l transforma într'un port militar destinat a apăra coasta maritimă a țării noastre contra oricărui atac pe mare.

Cererea noastră este un minimum și este indivizibilă; ea constituie o unitate justificată de o necesitate strategică.

Asupra acestui punct nu putem ceda nimic; prin urmare nu e loc la nici o transacțiune și deci rectificarea frontierei nu poate fi supusă arbitragiului.

De aceea cred că guvernul nostru nu va primi propunerea de arbitragiu.

Dacă arbitrii ar transige asupra cererii de rectificare, oricare ar fi porțiunea de pământ ce ni s'ar oferi dincoace de linia care ar pleca dela câțiva kilometri de vestul Silistrei pentru a ajunge la Balcic, scopul nostru n'ar fi atins și soluțiunea aceasta n'ar avea nici o valoare.

Până aci ni s'a vorbit de o media-

țiune. Foarte bine. Dar dacă este vorba să se reguleze peste capul nostru diferențdul dintre Bulgaria și noi, aceasta constituie un atentat la suveranitatea noastră, pe care nu-l putem admite.

Refuzând arbitragiul, cestiunea rămâne cel puțin intactă. Viitorul ne va îndruma și ne va arăta ce avem de făcut, dar compromițând cestiunea ar fi s'o pierdem pentru totdeauna și Dumnezeu știe dacă ocaziunea se va mai prezenta pentru a face să ne valorificăm drepturile.

Știu că sunt oameni cari zic că orice porțiune de pământ ni s'ar da prin arbitragiu, ar fi bine venită, căci am fi obținut-o fără a cheltui un gologan și fără să fi murit un soldat. Dar acești oameni nu se gândesc că având o frontieră deschisă și deținând un petic de pământ bulgăresc (fără motiv serios căci prin aceasta n'am obține nici vreo compensație, nici vreo garantare) noi vom fi expuși la aceleași revendicări din partea Bulgariei, exact ca și în cazul în care am fi obținut o adevărată rectificare, fără a avea mij-

locul a ne apăra în mod sigur și victorios.

Iată de ce nu putem accepta vreo tranșacțiune asupra rectificării graniței și de ce nu trebuie să cădem în mrejele unei diplomați care ne-ar duce acolo fără voia noastră.

Deci nici tranșacțiune, nici arbitragiu.

*

Un ultim cuvânt:

Față de împrejurările prin cari trecem cred că este bine să ne amintim că înainte de izbucnirea acestui război Statele europene au declarat ca și în 1876—77 înainte de războiul ruso-turc, că trebuie menținut statul-quo în peninsula Balcanică.

Că Statele confederate balcanice au declarat că nu fac un război de cuceriri ci război pentru introducerea de reforme în Macedonia și Epir, pentru asigurarea libertăților bisericești, individuale și comunale ale creștinilor.

Ca Statele confederate au atacat pe când Turcia nu isprăvisese încă războiul istovitor ce avea de atâta timp cu Italia.

Că după victoriile dela Kumanovo, Kir-

kilese și Lule-Burgas nu numai că au cerut să le rămâe teritoriile pe cari le ocupase, dar au cerut să li se cedeze cetăți pe cari nu le putuse lua și teritorii neocupate.

Că interesele pe cari le aveau Statele străine în peninsula Balcanică pe timpul războiului româno-ruso-turc se prezinta și azi cu o mai mare intensitate chiar.

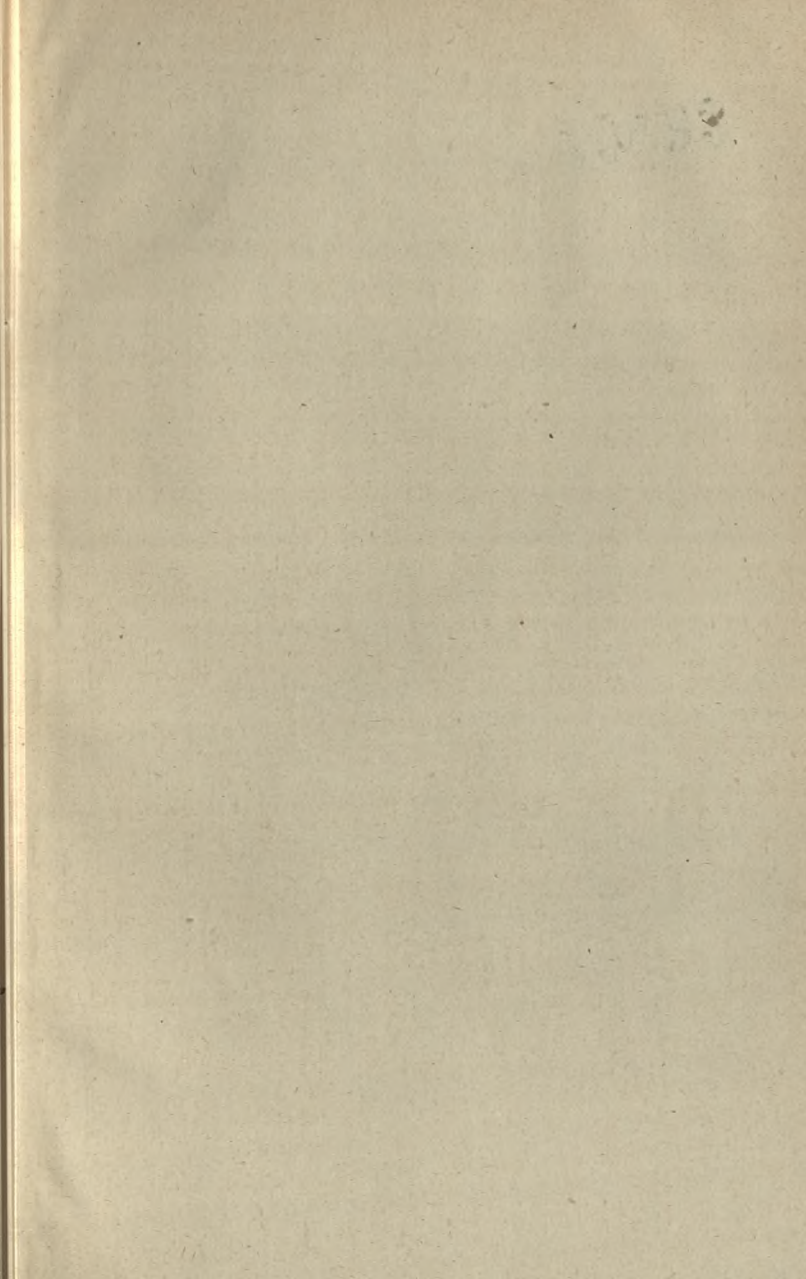
Că echilibrul în aceste interese a fost regulat atunci nu de beligeranți ci de congresul dela Berlin.

Că istoria se repetă.

Că țara noastră a trecut în decursul veacurilor prin atacuri și nenorociri și că a eșit din ele oțelită și puternică.

In fine să ne aducem aminte de sfaturile unui patriot, care are cea mai frumoasă pagină în istoria noastră contemporană, deși a trecut prin zile mult mai grele decât cele de azi și care ne-a spus ca un adevărat părinte al patriei noastre, că toate greutățile și interesele trebuie să le rezolvăm, prin mintea, prin inima și brațele noastre.

9000

16593

BIBLIOTECA POLITICĂ

- No. 1.— *Crize de Stat*, de Vintilă I. Brătianu.
» 2.— *Politica noastră externă*, de I. G. Duca.
» 3.— *Mediațiunea în rectificarea graniței Dobrogei*,
de Em. Culoglu.
-

INSTITUTUL
DE
EDITURĂ ȘI ARTE GRAFICE
„FLĂCĂRĂ“

București.— Str. Cămpineanu, 40